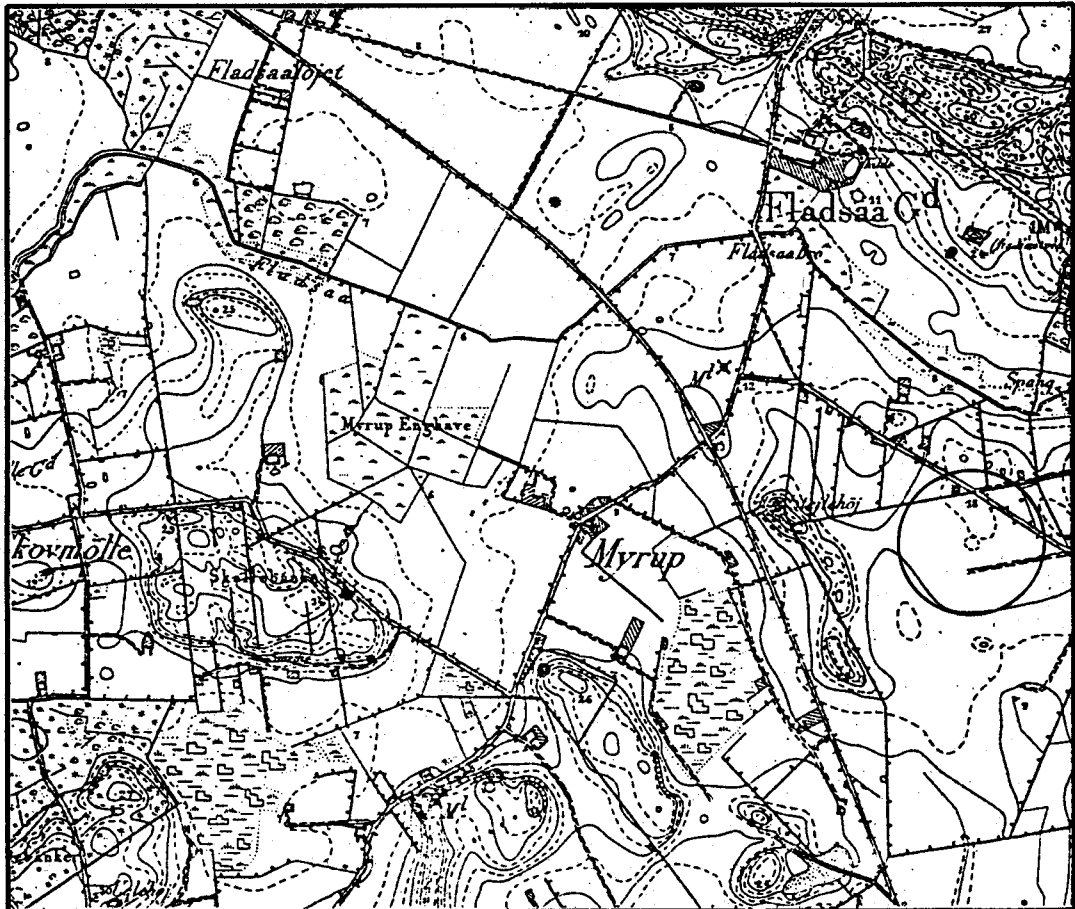

PEDERSTRUP/ONDAGER

ARKÆOLOGISK UNDERSØGELSE
NÆM 1995:118

NÆSTVED MUSEUM 1996

NÆM 1995:118, Pederstrup/Ondager

Beretning for en udgravning ved Pederstrup/Ondager, Mogenstrup sogn,
Hammer herred, Præstø amt.

Lokalitetens data:

NÆM 1995:118

Overpløjede gravhøje med fem brandgrave fra yngre bronzealder og
bopladsområde

Pederstrup/Ondager, Mogenstrup sogn,

Hammer herred, Præstø amt

Sted/top. nr. 05.04.06

4 cm kort nr. 1512 III NV

Indholdsfortegnelse:

Resume:	s. 2
Undersøgelsens Forhistorie	s. 4
Data:	s. 4
Topografi:	s. 4
Målesystem:	s. 5
Tegning og foto:	s. 5
Undersøgelsen - metodik og forløb:	s. 5
Konstruktioner:	s. 7
Grave:	s. 7
Ringgrøft:	s. 10
Mindre bygning:	s. 10
Afslutning:	s. 10
Tegningsliste:	s. 11
Fundliste:	s. 12
Fotoliste:	s. 14
Anlægsbeskrivelser:	s. 16
Tegninger og kortbilag	

Resume:

Nærværende undersøgelse blev gennemført på foranledning af et planlagt byggeri af boliger i udkanten af Pederstrup by. Undersøgelsen blev finansieret af Fladså kommune, der stod for byggemodningen. Forud for undersøgelsen foretog Næstved Museum en prøveundersøgelse af det berørte område. Herved viste der sig delvist bevarede partier af en stenkrans fra en overpløjet gravhøj (høj A) samt flere fyldskifter, der formodedes at være grave fra yngre bronzealder. Nordvest for højen fremkom bopladsspor i form af stolpehuller og affaldsgruber.

Ved den egentlige undersøgelse blev gravhøjen afdækket i sit fulde omfang. Højen var stort set helt bortpløjet, og der var intet højfyld tilbage. Stenkransen angav højens diameter: 19-20 meter. 3 fyldskifter, beliggende indenfor højens stenkrans, viste sig at være brandgrave fra yngre bronzealder, periode VI.

Grav 1, beliggende ca. 1,5 m. nordvest for højens centrum, er formodentlig, på grund af gravens rige indhold, højens centralgrav. Graven udgjordes af et ca. 40 x 40 cm stort og 20 cm. dybt fyldskifte med brændte knogler i toppen. Kun få cm. nede tegnede fyldskiftet sig meget firkantet, hvilket muligvis skyldes, at indholdet oprindeligt har været nedlagt i en organisk beholder. Graven indeholdt urensede brændte knogler, trækul samt 6 glasperler, heraf to større rørformede blå perler med pålagte omløbende hvide bånd, 2 perler af et udefineret materiale samt en bronzemalle med spiraloprullede ender, en snoet bronzeperle og en stærkt ødelagt bronzegenstand, der formodentlig er resterne af en nål med svane Hals og oprullet hoved. Samtlige genstande bar præg af ildpåvirkning.

Grav 2 var beliggende ca. 1,5 m. sydvest for højens centrum. Graven kan på grundlag af beliggenheden nær højens centrum muligvis være anlagt samtidig med grav 1. Graven fremstod som en næsten cirkulær nedgravning med en kløvet sten i toppen. Under stenen fandtes et humøst fyldskifte, indeholdende rensede brændte knogler samt skår af et middelstort lerkar, formodentlig en urne, og en bund af yderligere et kar, angiveligt urnens låg. Desuden fandtes en bronzenål, der øverst er forsynet med en lille knop, hvorpå der ses to på hinanden placerede skiver. Urnen var placeret på en stor granitsten.

Grav 3 var beliggende på den sydlige del af højen, og bestod af en lille, omhyggeligt anlagt stenboks, indeholdende en stærkt ødelagt urne samt en del brændte knogler. Den øverste del af graven var forstyrret, angiveligt af ploven, og en flad kløvet sten, placeret umiddelbart ved siden af graven, har udgjort boksens låg. Boksen var anlagt af kløvede sten, placeret med den flade side ind mod urnen. Mellem stenene fandtes en 5,6 cm lang svane Halsnål af bronze med spiraloprullet hoved.

Ca. 1,5 m. syd for højen fandtes et mørkt diffust afgrænset anlæg, i hvis midte der registreredes et ca. 17 x 17 cm stort og 19 cm dybt fyldskifte,

indeholdende en mindre mængde brændte knogler og trækulspartikler. Anlæggelt repræsenterer muligvis en sekundær gravlæggelse (grav 4).

På grund af formodningen om tilstedeværelsen af endnu en overpløjet gravhøj (høj B) beliggende uden for det eksproprierede areal, ca. 15 m. syd for høj A, gav Fladså kommune tilladelse til at afrømme muld på et mindre område inden for højens centrum. Der viste sig her, placeret omtrent på højens centrum, en ca. 2 - 3,5 m. bred og 7 - 12 cm dyb, diffust afgrænset ringgrøft, med en diameter på ca. 7 m. Ringgrøftens funktion er uvis. Grøften kan repræsentere en konstruktion i tilknytning til højens centralgrav, men det kan ikke udelukkes, at der er tale om et naturligt fænomen.

Der var intet højfyld tilbage på højens centrum, men udskredet højfyld registreredes neden herfor. Højens diameter kan ikke vurderes.

Nedgravet i den sydvestlige del af ringgrøften fandtes en intakt, omhyggeligt anlagt stenkiste (grav 5) nedlagt i en cirkulær nedgravning. De nederste 15 - 17 cm af nedgravningen bestod af sortbrun trækulsholdig lerjord, indeholdende en større mængde brændte, urensede knogler. Umiddelbart herover fandtes et tyndt lag af lyst undergrundssand, der dannede underlag for en større flad granitsten, der udgjorde kistens bund. Flere sten i kisten var kløvede, og de større sten holdtes i spænd af mindre, håndstore sten. Placeret på den flade granitsten fandtes en gravurne med markeret bug og høj hals. På urnens bug sås to tætstillede, påsatte knopper. Selve bugen var ornamenteret med skåttillede furer. Urnens underdel var beklasket. Urnen var forsynet med låg i form af en bund af et lerkar. Omkring urnen fandtes en pakning af magret ler. På urnens yderside, placeret ved låget, fandtes en stærkt korroderet jernnål med svajet stilk, der øverst er forsynet med et skiveformet hoved med en pålagt mindre skive. Nålen er antagelig en svanehalsnål af uvis oprindelse, muligvis af Jastorf-type. Urnen indeholdt rensede, brændte knogler, flere meget små sten, muligvis nyresten, et stykke harpiks samt en velbevaret bronzesnål med spiraloprullet hoved. Grav 5 repræsenterer muligvis centralgraven på høj B.

Beliggende umiddelbart vest og nordvest for høj A fandtes, indenfor et 1925 kvadratmeter stort udgravningsfelt, bopladsspor i form af stolpehuller og gruber. Blandt det relativt store antal stolpehuller kunne kun udskilles en enkelt mindre bygning, bestående af fire parvist anbragte stolpehuller. Bopladskeramikken var generelt ukarakteristisk, og bestod af små fint magrede skår. Randene er afrundede eller lige afstrøget. Bosættelsessporene skal på grundlag af keramikken antagelig dateres til tidlig førromersk jernalder.

De to høje var begge beliggende på små markante naturlige forhøjninger i terrænet. Samlet har de to gravhøje indgået i et kompleks af gravhøje med flere rige grave fra yngre bronzealder. Nord for området findes tre høje, hvoriblandt en, Svalehøj (Sb 2), indeholdt en centralgrav fra periode VI.

Undersøgelsens forhistorie:

Nærværende undersøgelse var foranlediget af et lokalplansforslag for boligbebyggelse på en del af arealet af matr. nr. 4dq, Pederstrup by, Mogenstrup, Fladså kommune. For byggemodningen stod Fladså kommune. Forud for undersøgelsen blev der d. 21.-22.09.1995 af museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen, Næstved Museum, foretaget en prøveundersøgelse på det berørte areal. Her fremkom på den sydøstlige del af en fladstrakt bakke, inden for et ca. 3000 kvadratmeter stort område, dels et velbevaret parti af en stenlagt fodkrans af en overpløjet bronzealderhøj og flere fyldskifter, der på grundlag af fragmenter af brændte knogler formodedes at være grave, dels, nordvest for højen, bopladsspor i form af stolpehuller og affaldsgruber.

Da fortidsminder af denne art er omfattet af museumslovens Kap. VI, paragraf 26, ansøgte Fladså kommune som konsekvens heraf d. 27. 09. 1995 om midler, ialt 59.792 kr. samt udgifter til maskingravning, til en udvidet undersøgelse af arealet. Fladså kommune bevilgede d. 20.10. 1995 et beløb på ialt 80.000 kr, inkl.udgifter til maskingravning, til undersøgelsen.

Data:

Undersøgelsen fandt sted i perioden d. 24.10. - 20.11. 1995. Ansvarlig leder var museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen, som daglig leder fungerede cand. phil. Birgitta Gärtner. I undersøgelsen deltog endvidere Hildegunn Borup og, enkelte dage, Jonas Christensen, begge arkæologistuderende ved Københavns Universitet. Desuden deltog tre erhvervspraktikanter samt pensionist Bent Olsen.

Topografi:

Lokaliteten er beliggende på den sydøstlige del af et større fladt skrånende plateau i den nordvestlige udkant af Pederstrup by. Området afgrænses mod nord af Pederstrupvej og mod vest af en grusvej. Terrænnets stiger svagt mod nordvest, mod den fredede gravhøj Svalehøj, og falder kraftigt mod syd og øst. Øst for det eksproprierede område har angiveligt tidligere eksisteret en lavning, idet muldlaget her var meget tykt. De to gravhøje var beliggende på to små markante forhøjninger i terrænnets. Høj 1 er beliggende omkring kote 18,75 over DNN, høj 2 omkring kote 18 over DNN.

Undergrunden bestod af lyst spættet sand, visse steder iblandet mere grusede partier. Muldlagets tykkelse varierede kraftigt, mod nord og nordvest fandtes mellem 30 og 40 cm muld, mod øst og syd op til 75 cm muld.

Målesystem:

Målesystem udlagdes som et retvinklet koordinatsystem, med Y-aksen voksende i nord-nordvestlig retning (med en afvigelse på ca. 40 grader fra stik nord) og x-aksen voksende i østlig retning. Skæringspunktet 1000/2000 er indmålt i forhold til dels en lygtepæl, beliggende ved vejkrydset mellem Pederstrupvej og Ådalen, nordøst for udgravningsfeltet (punkt A), dels en højspændingsmast, beliggende nordvest for feltet ved Svalehøj (punkt B). Afstanden mellem punktet 1000/2000 og førstnævnte lygtepæl er 122, 30 m, retningen afviger ca. 85 grader fra stik nord i østlig retning, afstanden fra punktet 1000/2000 til højspændingsmasten (punkt B) er 97, 65 m, retningen afviger ca. 40 grader fra stik nord i vestlig retning.

Som lokalt nivelleringsfixpunkt valgtes et jernrør, nedbanket i den sydøstlige del af felt A, med en daglig aflæsning på 175 cm. Dette punkt blev indmålt i forhold til et jernrør, placeret ved ovennævnte højspændingsmast (punkt B). Forskellen mellem de to jernrør aflæstes som 50 cm (Ved en genopstilling skal 50 cm således lægges til de på planerne angivne niv.).

Jernrøret ved punkt B blev ikke indmålt i forhold til DNN. I stedet henvises til vedlagte kotekort, udarbejdet af landmålerfirmaet Toft og Malmkov, Næstved, i forbindelse med det forestående byggeri på arealet.

Tegning og foto:

Fladetegninger blev udført i målestoksforhold 1:50. Snitte tegninger af stolpehuller, gruber og grave blev udført i målestoksforhold 1:10. Grave blev desuden tegnet i fladen i målestoksforhold 1:10. Rentegninger af gravanlæg er udført i samme målestoksforhold. Oversigtsplaner er udført i målestoksforhold 1:100 (høj B), i målestok 1:200 (felt A), samt i målestoksforhold 1:800 (felt A og B). Et kotekort over området er udfærdiget af landmålerfirmaet Toft og Malmkov, Næstved, i målestoksforhold 1:800. Fotografering blev udført med s/h og diasfilm af museets fotograf, Jens Olsen.

Undersøgelsen - metodik og forløb:

Undersøgelsen foregik som en forlængelse af prøvegravningen. Der blev afbrømt muld i et ca. 1925 kvadratmeter stort udgravningsfelt (felt A) beliggende på midten og den sydøstlige del af det eksproprierede område, hvor der under prøvegravningen var registreret flest anlægsspor. Endvidere gav Fladså kommune tilladelse til at afbrømme muld indenfor et mindre areal sydøst for det eksproprierede område, på grund af formodningen om tilstedeværelsen af endnu en overpløjet gravhøj. Da der her viste sig enkelte fyldskifter, blev den centrale del af højen, et ca. 160 kvadratmeter stort område, afdækket (felt B). Muldafrømningen foregik dels med en rendegraver, dels med en stor gravemaskine, påmonteret en 1,80 m. bred skovl. Samlet blev afdækket ca. 2150 kvadratmeter.

Anlæg blev nummeret AA-AFS i felt A og ABD i felt B. En stor del af de registrerede stolpehuller og gruber blev snittet, ligesom flere gruber blev tømt. Samtlige fyldskifter på høj A blev snittet og tømt. På høj B blev anlæg BC (grav 5) tømt, mens de øvrige anlæg blev snittet. Da der ikke kunne registreres større regulære huskonstruktioner indenfor bopladsområdet, blev de to gravhøje prioriteret højere end bopladsområdet. Af tidsmæssige årsager blev enkelte gruber og stolpehuller her således ikke registreret i snit. Jorden fra to grave, AJ og BC, blev soldet med et 1,1 mm sold. Anlæg blev nivelleret i fladen. Genstandsmaterialet blev hjembragt til Næstved Museum. Udgravningen besværliggjordes til dels af vejret, idet jorden flere dage var frosset og dækket af sne.

I hovedfeltet, felt A, blev to steder, mod øst og mod vest, påtruffet dele en stenkrans af en helt nedpløjet gravhøj. De to stenkranspartier var mellem 0,60 og 1,20 m. brede, og henholdsvis ca. 4 og 14 m. lange. Det østlige parti var flere steder næsten intakt. Stenkransen markerede højens diameter, 19 - 20 m. Midt på og på den sydøstlige del af gravhøjen registreredes flere fyldskifter, hvoraf tre viste sig at være brandgrave fra sen yngre bronzealder. Blandt de øvrige fyldskifter på højen er enkelte, heriblandt anlæg AL med flere større sten i toppen, muligvis rester af helt bortpløjede grave. De øvrige anlæg er antagelig ældre end højen. Et enkelt fyldskifte, anlæg ABC, beliggende umiddelbart syd for højen, med brændte knogler er angiveligt endnu et gravanlæg. Da der udelukkende kunne observeres højfyld omkring de to partier af stenkrans, og ikke på selve højen, blev mulden afrømmet på hele højen. Nedpløjet højfyld fandtes dog flere steder op til 5 m uden for selve højen. Højfylden bestod af stærkt spættet grå- og rødbrunt let fedtet, svagt humøst sand, iblandet brændt og ubrændt flint og trækulspartikler. Knoglematerialet fra gravene er indleveret til nærmere antropologisk bestemmelse på Antropologisk Laboratorium, Panuminstituttet. Trækul fra grav 1 (AJ) er indleveret til vedbestemmelse og C-14 datering (AMS) på Nationalmuseet, Afdeling for naturvidenskabelige Undersøgelser.

Umiddelbart nordvest for gravhøjen blev påtruffet bopladsspor i form af stolpehuller og affaldsgruber. Samlet registreredes i hovedfeltet 189 anlæg, heraf 44 gruber og 4 grave. På grund af den sandede undergrund fremstod flertallet af anlæggene diffust afgrænset såvel i fladen som i snit. Blandt det relativt store antal stolpehuller kunne kun udskilles stolper fra en mindre bygning, beliggende på den nordlige del af udgravningsfeltet. Huset var øst-vest orienteret med en drejning mod nord, og udgjordes af to sæt tagbærende stolpehuller, med en indbyrdes afstand 2,5 m. mellem de tagbærende stolper, og en afstand af 4,5 m. mellem de to sæt (jævnfør oversigtsplan).

Bebyggelsen er antageligt afgrænset mod vest, hvor antallet af stolpehuller aftog, mens bebyggelsessporene fortsatte i østlig og nordøstlig retning. Bopladskeramikken var generelt ukarakteristisk, og bestod af små fint magrede skår. Randskårene har afrundet eller lige afskåret rand. En datering af bosættelsessporene på baggrund af keramikken er vanskelig. Det forekommer dog ikke usandsynligt, at bosættelsen er omtrent samtidig med

gravlæggelserne, omkring overgangen til førromersk jernalder. En enkelt grube, AE, indeholdt en jernslagge, der forventes nærmere undersøgt. Under muldafrømningen fremkom enkelte skår fra 1500-tallet. Et enkelt stolpehul med teglfragmenter i fylden tilhører angiveligt samme periode.

Høj B var beliggende ca. 15 m. syd for høj A. Der kunne ikke observeres højfyld på den centrale del af højen, hvor muldlaget var relativt tyndt, omkring 25 - 30 cm. I undergrunden sås en del plovspor. I to søgegrøfter, der udgik syd og nord fra den centrale del af højen, registreredes dog et 5 - 20 cm tykt lag af let fedtet, stærkt spættet sandjord med flere større og mindre sten, af samme karakter som højfylden ved høj A. Høj B's diameter kunne dog ikke fastslås.

Omtrent midt på højen registreredes et større fyldskifte af form som en ringgrøft. Anlæggets samlede diameter var ca. 7 m., bredden ca. 2 - 3,5 m. Grøften var mellem 7 og 12 cm dyb, let diffust afgrænset i fladen. Grøftens funktion er uvis, og det kan ikke udelukkes, at der er tale om et naturligt fænomen.

Nedgravet i den sydlige del af ringgrøften fandtes en lille stenboks, indeholdende en urnegrav, der på grundlag af både urnen og en bronzesnål med spiraloprukket hoved kan dateres til yngre bronzealder, periode VI. På ydersiden af urnen fandtes en stærkt korroderet jernsnål. Jernsnålen blev røntgenfotograferet på Forhistorisk Museum, Moesgård. Knoglematerialet fra graven er indleveret til nærmere antropologisk bestemmelse på Antropologisk Laboratorium, Panum-institutet. Trækul fra graven er indleveret til vedbestemmelse og C-14 datering på Nationalmuseet, kulstof-14 dateringslaboratoriet, Afdeling for naturvidenskabelige Undersøgelser. Samtlige sten fra gravkonstruktionen blev nummereret og hjembragt til Næstved Museum, med henblik på en genopstilling i museets udstilling.

Konstruktioner:

Grave:

Grav 1 (anlæg AJ) : graven var beliggende ca. 1,5 m. nordvest for højens centrum, og er antagelig, på baggrund af beliggenheden på højen og gravens udstyr, højens centralgrav. Graven udgjordes af et ca. 40 x 40 cm. stort sortbrunt fyldskifte med brændte knogler i toppen. Anlægget var ca. 20 cm. dybt, med flad bund og lige sider, og tegnede sig et par cm. nede meget velafgrænset og firkantet, hvilket formodentlig skyldes, at indholdet oprindeligt har været nedlagt i en organisk beholder (jævnfør fladetegninger 1:10). I de nederste centimeter var fylden lettere rødlig og meget kompakt (jævnfør snittegning). I dette lag fandtes ingen oldsager og kun spredte knogler. Der fandtes ikke sten i tilknytning til gravkonstruktionen, ligesom der ikke kunne observeres spor af en nedgravning omkring fyldskiftet. Et større diffust afgrænset fyldskifte, med fyld bestående af lyst gråbrunt sand, beliggende umiddelbart op til gravkonstruktionen, kan dog have udgjort nedgravningen til den organiske beholder (jævnfør snittegning). Graven indeholdt en del urensede knogler, trækulspartikler samt 8 perler, heraf 6

glasperler, og 3 bronzer. Flere genstande, især tre glasperler, bar præg af ildpåvirkning. Glasperlerne udgjordes af to lettere brændte, ca. 0,9 cm lange, rørformede mørkeblå glasperler, dekoreret med pålagte rundtløbende hvide bølgelinier, en ca. 1,2 cm lang, 0,6 cm bred irgrøn glasperle, hvis oprindelige form er ødelagt af bålet, 2 små, fragmentarisk bevarede, antagelig mørkeblå linseformede glasperler, samt en helt ødelagt, antagelig oprindelig rund glasperle, hvis farve ikke kan bestemmes. Desuden fandtes to identiske små linseformede grålige perler, med en diameter på 0,8 cm, af et endnu ikke identificeret materiale (muligvis fajance).

Bronzerne udgjordes af en 1,2 cm lang og 0,6 cm bred spiralsnoet bronzeperle, en lille (diameter: 1,5 cm) cirkulær bronzegenstand, formodentlig en malle, med spiraloprullede ender, samt en stærkt fragmenteret bronzegenstand. Efter konservering synes der at være tale om en nål, mens genstanden under udgravning umiddelbart syntes at have en anden form (jævnfør fladetegning). Genstanden er 6,2 cm lang. Såfremt der er tale om en nål, har den haft svajet stilk og oprullet hoved. Samtlige genstande lå i den nordlige del af graven.

Gravlæggelsen kan ikke på indeværende tidspunkt dateres ud fra genstandsmaterialet. Da perlerne angiveligt er af mellemeuropæiske eller nordjugoslaviske typer, vil en nøjere gennemgang af de disse former dog give en datering af perlerne i de nævnte områder. Bronzemallen med spiraloprullede ender og gravens placering midt i højen indikerer, at gravlæggelsen skal dateres til yngre bronzealder, periode VI. En C-14 datering af trækul fra graven følger på et senere tidspunkt.

Grav 2 (anlæg AG) : graven var beliggende ca. 1,5 m. sydvest for højens centrum, og bestod af en næsten cirkulær, ca. 70 cm. bred, 75 cm. lang og 25 cm dyb nedgravning med lyst gråbrunt sandet fyld, med en ca. 25 x 30 cm stor flad, kløvet sten i toppen. Midt i nedgravningen observeredes et ca. 60 x 35 cm stort, 12 cm dybt, mørkere gråbrunt, humøst fyldskifte, der tegnede sig firkantet afgrænset mod bunden. Inden for dette fandtes skår af to lerkar, heraf bund, bug og randskår af et middelstort lerkar med kort hals og lige afskåret rand, samt en del af en bund af et grovere kar, der angiveligt har udgjort et låg til urnen. Fyldskiftet indeholdt endvidere en del rensede, brændte knogler samt to dele af en 5,7 cm lang bronzenål, der øverst er forsynet med en lille knop, hvorpå der ses to på hinanden placerede skiver (jævnfør fladetegning i mål 1:10). Nålens stilk er lige, de overste 1,8 cm er snoet. I bunden af graven fandtes en stor, ca. 60 cm lang og 15 cm bred granitsten. Nåltypen daterer gravlæggelsen til bronzealderens periode VI.

Grav 3 (anlæg AY) : Graven var beliggende på den sydlige del af højen, og bestod af en stærkt ødelagt urne, placeret i en lille omhyggelig anlagt stenkiste. Den øverste del af graven var forstyrret, antagelig af pløjning. En ca. 25 x 35 stor flad kløvet sten, beliggende umiddelbart ved siden af graven har angiveligt udgjort stenkistens låg. Flere af de øvrige sten var ligeledes kløvede, og placeret i en krans omkring urnen med den flade side ind mod urnen. Nederst fandtes to flade, kløvede sten (jævnfør snittegning). Nedgravningen til kisten var nord-syd orienteret, ca. 60-70 cm stor og 35 cm dyb, med flad bund og lige sider. Fyldet bestod af lyst gråbrunt, øverst

temmelig humøst, sand. Mellem stenene fandtes en 5,6 cm lang svanehalsnål af bronze med oprullet hoved. Mellem lerkarskårene fandtes en del rensede, brændte knogler samt et enkelt mindre skår af et andet kar af fint magret gods. Øverst i graven fandtes et skårfragment, ornamenteret med en blød bred vandret fure. Det er dog uvist, hvorvidt dette hører til gravlæggelsen. Nåltypen daterer gravlæggelsen til bronzealderens periode VI, muligvis tidlig førromersk jernalder, periode I.

Grav 4 (anlæg ABC) : ca. 1,5 m. syd for højen fandtes et diffust afgrænset mørkt gråbrunt, ca. 70 cm bredt og 20 cm dybt fyldskifte, i hvis midte der observeredes en lille velafrænset, ca. 17 x 17 cm bred og 20 cm dyb nedgravning med flad bund og let skrå sider. Fylden bestod af sortbrunt svagt spættet sand med en del trækulspartikler samt et mindre antal brændte knogler. Anlægget repræsenterer muligvis en sekundær gravlæggelse. (Knoglematerialet fra fyldskiftet er desværre midlertidigt bortkommet). Der fandtes intet oldsagsmateriale i tilknytning til gravlæggelsen, og denne kan således ikke dateres.

Grav 5 (anlæg BC) : graven var beliggende på høj 2, nedgravet i en vestlige del af ringgrøften. Graven kan på grundlag af den centrale placering i højen have udgjort højens centralgrav. Graven udgjordes af en intakt, omhyggelig anlagt stenkiste, placeret i en cirkulær, ca. 75 cm. bred og 58 cm. dyb nedgravning med flad bund og let skrå sider. De nederste 15 - 17 cm af nedgravningen bestod af sortbrun trækulsholdig lerjord, indeholdende en større mængde urensede brændte knogler, muligvis ligbålsrester. Umiddelbart herover fandtes et få centimeter tykt lag af lyst undergrundssand, der har dannet underlag for en større flad granitsten, der udgjorde kistens bund (jævnfør snittegning). Selve kisten var således ca. 35 cm. dyb. Flere sten i kisten var kløvede. De større sten holdtes i spænd af mindre, håndstore sten. Placeret midt i kisten, på den flade kløvede sten fandtes en gravurne med kraftigt markeret bug, høj hals og lige afskåret rand. På urnens bug fandtes to tætstillede påsatte knopper med fingerindtryk, og karret var på bugknækket ornamenteret med skåstillede furer. Urnens underdel var beklasket. Urnen var forsynet med låg i form af en bund af et ødelagt lerkar. Indersiden af lerkarret var sodsværtet. Omkring en del af urnen fandtes en pakning, bestående af magret ler. Urnen var gået en smule istykker i dette område, og lerpakningen repræsenterer angiveligt en form for reparation. På urnens yderside, placeret tæt ved låget, fandtes en stærkt korroderet, knækket jernnål, hvorpå der i mikroskop kunne iagttages enkelte tekstilfibre. Jernnålen er 8,5 cm lang, med bøjet stilk, der forneden er forsynet med en lille knop, og foroven med et større skiveformet hoved, der muligvis bærer en lille hvælvet plade af jern. Da nålen er stærkt korroderet, er den vanskelig at typebestemme. I første omgang syntes såvel jernnål som urne at svare til typerne, afbildet i Albrechtsen 1954, Fynske Jernaldergrave 1, tavle 1, fig. C, D og F). Museumsinspektør ved Nationalmuseet, Jørgen Jensen, der har fået forevist røngtenbilleder af nålen, har dog vurderet nålen som en vasehovednål, dateret til periode VI. Selve urnen indeholdt øverst et ca. 5,2 x 3,3 cm stort stykke harpiks, samt en velbevaret, ca. 6,8 cm lang bronzennål med spiraloprullet hoved (typen minder

om Baudou, Taf. XVII, fig. XXVC2). Urnen indeholdt iøvrigt en del rensede, brændte knogler, samt enkelte små sten, der muligvis er nyresten. Såvel knoglerne fra nedgravningen under urnen som knoglerne fra selve urnen og de små sten er indleveret til nærmere antropologisk bestemmelse på Antropologisk Laboratorium, Panuminstituttet.

Gravlæggelsen kan ud fra bronzenålen dateres til bronzealderens periode VI. En C-14 datering af trækulsmaterialet fra nedgravningen under urnen følger på et senere tidspunkt.

Ringgrøft:

Centralt på høj B registredes en ca. 2 - 3,5 m. bred og 7 - 12 cm dyb ringgrøft, med en samlet diameter på ca. 7 m. Grøften var lettere diffust afgrænset i fladen, Fylden bestod af lyst brungråt let humøst sand med få spredte trækulspartikler. I midten af grøften, placeret lidt nord for centrum, fandtes et enkelt stolpehul med fyld svarende til fylden i grøften. Der fandtes intet daterende oldsagsmateriale i grøften. Grøftens funktion er uvis. Den kan have indgået som en del af centralgraven på høj B, men det kan ikke udelukkes, at der er tale om et naturligt fænomen.

Mindre bygning :

Fire stolpehuller, AFR, AFO, AFP og ADR, beliggende på den nordlige del af udgravningsfeltet, har udgjort en mindre bygning eller en indgået i en større huskonstruktion. Husets orientering er øst-vest, med en drejning mod nord. Den indbyrdes afstand mellem de tagbærende stolper er 2,5 m., og afstanden mellem sættene er ca. 4,5 m. Stolpehullerne var mellem 5 og 15 cm dybe, med stort set identisk fyld, bestående af lyst gråbrunt, let humøst sand.

Afslutning :

Samlet har de to gravhøje ved Pederstrup udgjort en del af et højkompleks med rige grave, anlagt omkring overgangen ældre bronzealder/tidlig førromersk jernalder. Kun ca. 50 m. fra høj A findes den fredede høj Svalehøj (Sb 2), hvis centralgrav ligeledes er anlagt i periode VI. Højen er udgravet af Wilhelm Boye i 1863. Centralgraven bestod her af en stenkiste, anlagt af 8 flade sten, støttet af mindre sten, og indeholdt en urne med brændte ben, harpiks med snitmærker og fingerindtryk, en stærkt ødelagt bronzenål samt en ragekniv af bronze. (Boye, Årbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1866). Yderligere to høje, den ene benævnt Stenhøj (Sb 1), beliggende nord for Svalehøj (jævnfør kortbilag) er delvist udgravet af Boye i 1865. Stenhøj indeholdt lerkar og brændte knogler samt et såkaldt "brandsted", bestående af 6 større sten, anlagt i to rækker, hvorimellem der fandtes trækul og enkelte brændte ben. Det nævnes iøvrigt, at der tidligere i den sydlige del af højen er udgravet en urnegrav. Centralgraven er muligvis urørt. Den anden høj (Sb 3) er delvist udgravet, og indeholdt en cirkulær, muligvis kegleformet

stenlægning. Lignende stenlægninger blev fundet både i Svalehøj og i Stenhøj. Stenlægningerne var fundtomme og funktionen heraf er uvis. (Boye, *Årbøger for Nordisk Oldkyndighed og historie* 1866).

Fra marken ved siden af Svalehøj stammer desuden en bronzesnål med stort skiveformet hoved, ornamenteret med koncentriske cirkler (nålen svarer til Broholm, *Danmarks Bronzealder*, bd. 4, planche 26:7). Nålen dateres til yngre bronzealder, periode VI. Nålen befinder sig på Herlufsholm kostskole, sammen med flere andre yngre bronzealder genstande fra området, og er registreret af Boye i 1875. Ifølge Boye er nålen fundet sammen med brændte ben i et lille lerkar i en lille høj, der støder op til den mark, hvor Svalehøj var beliggende. Nålen kan således stamme fra en af de her undersøgte gravhøje. De øvrige fund fra området omfatter rageknive og nåle, der alle dateres til periode VI, og stammer fra Mogenstrup by, Blangslev få km. herfra og Myrup i Vester Egesborg sogn.

Yderligere udgravede Næstved Museum i 1967 en stenkiste med en urnebrandgrav fra periode VI (Sb 4), beliggende syd for Pederstrup by (jævnfør kortbilag).

Høj A's diameter på knap 20 m. indikerer, at der er tale om temmelig store høje. Højenes højde kan dog ikke bestemmes. Grav 1's indhold af importerede glasperler og gravens placering midt i højen tyder på, at denne repræsenterer højens centralgrav. Det kan dog ikke udelukkes, at grav 2 er anlagt samtidig hermed. På høj B kan ringgrøften have indgået i en nu bortpløjet gravkonstruktion. Placeringen af grav 5 centralt på højen samt gravens konstruktion og indhold, med en sjælden genstandstype som en jernnål, tyder på, at graven har udgjort højens centralgrav. Såvel opførelsen af store høje som gravenes indhold af import og jern viser, at området har været rigt i perioden.

Bosættelsessporene nordvest for højene kan ikke dateres nærmere. En datering til tidlig førromersk jernalder forekommer dog ikke usandsynlig. Udover enkelte 1500-tals skår virker lokaliteten "ren", uden indslag fra andre perioder. Der kan således med forbehold argumenteres for samtidighed mellem højene og bebyggelsen. I denne sammenhæng er fundet af en jernslagge således bemærkelsesværdig.

Alt i alt har udgravningen givet væsentlige informationer i perioden yngre bronzealder/førromersk jernalder i området. Højkomplekset kan dog kun vurderes i sin helhed ved en totaludgravning af høj B, der er stærkt truet af nedpløjning. Næste etape af byggeriet vil omfatte arealet med høj B.

Tegningsliste:

- Tegning 1: Oversigtsplan, Høj A, i mål 1:800.
- Tegning 2: Oversigtsplan, Høj B, i mål 1:100.
- Tegning 3: Oversigtsplan, Felt A, i mål 1:200.
- Tegning 4: Oversigtsplan, felt A og B, i mål 1:800.
- Tegning 5: Kotekort over området, i mål 1:800.
- Tegning 6: Grav 1, snit og fladetegning, i mål 1:10
- Tegning 7: Grav 2, snit og fladetegning, i mål 1:10

Tegning 8: Grav 3, snit og fladetegning, i mål 1:10.

Tegning 9: Grav 4, snit og fladetegning, i mål 1:10.

Tegning 10: Grav 5, snit og fladetegning, i mål 1:10.

Originaltegninger, herunder fladetegninger i mål 1:50, forefindes på Næstved Museum.

Fundliste:

- AA: 1 jernfragment, 6 1500-tals skår, heraf et med pålagt grøn glasur i vandrette bånd, 5 ukarakteristiske skårfragmenter, fundet ved muldafrømning, 1 lille pose trækulsfragmenter, fundet inden for et mindre område ved den østlige stenkrans, 2 knoglefragmenter, 1 stk. brændt ler fundet ved den vestlige stenkrans, 4 små skårfragmenter, fundet i højfylden udenfor stenkransen.
- AB: 20 små ukarakteristiske skårfragmenter, 2 mindre randskår, begge med lige afstrøget rand, 1 randskår med afrundet rand, 3 små stk. brændt ler, enkelte trækulspartikler.
- AC: 4 flintafslag, 3 små ukarakteristiske skårfragmenter.
- AD: 4 små skårfragmenter
- AE: 1 jernslagge.
- AF: 2 skårfragmenter
- AG (grav 2): Bund, bug og randskår af middelstort lerkar med kort hals, bunden flad, randen lige afskåret (ødelagt gravurne), bund af grovere kar (formentlig låg) 1 bronzesnål, ca. 5,7 cm lang. De øverste 1,8 cm. er snoet. Nålen er øverst forsynet med en lille knop, hvorpå der ses to på hinanden placerede skiver, med en diam. på 0,6 cm. En del rensede brændte knogler.
- AH: 1 flintafslag, trækulsfragmenter.
- AJ (grav 1): 1 fragmenteret bronzegenstand, muligvis en nål med let svajet stilk og oprullet hoved. Nålen er 6,2 cm lang, heraf stilken 4,5 cm. 1 bronzemalle med spiral oprullede ender. Diameter 1,5 cm. 1 spiralsnoet bronzeperle, længde 1,2 cm, bredde 0,6 cm. 2 små identiske grålige perler af et udefineret materiale (den ene desværre bortkommet), diameter 0,8 cm. 1 rund helt ødelagt glasperle, farven kan ikke bestemmes. 1 irgrøn glasperle, diameter 1,3 cm. Perlen er ildpåvirket, og formen kan ikke bestemmes. 2 fragmentarisk bevarede, små, nærmest linseformede glasperler, antageligt oprindelige blå. 2 mørkeblå, lettere brændte, rørformede glasperler

med pålagte hvide omløbende bånd, længde 0,9 cm, diameter ca. 1 cm. En del brændte knogler samt trækulspartikler.

AK: 2 skårfragmenter, heraf et bugskår.

AY (grav 3): Bund og mange små skårfragmenter af et grovere kar (gravurne). 1 skår af rødbrændt fint magret gods, 1 skår, ornamenteret med en blød bred vandret fure. Sidstnævnte lå i toppen af anlægget, og hører ikke nødvendigvis til dette. 1 bronzenål med svane Hals og oprullet hoved, 5,6 cm lang, fundet mellem stenene i kisten. En del brændte knogler.

ABE: 17 flintafslag, heraf 1 ildskørnet, samt 1 flække og 1 knækket flække. 19 skårfragmenter.

ABF: 1 skårfragment

ABK: 2 små skårfragmenter, trækul.

ABM: 3 skårfragmenter.

ABO: 4 flintafslag, 32 små skårfragmenter, heraf 1 randskår med afrundet, næsten tilspidset rand.

ABX: 7 skårfragmenter, heraf 1 randskår med afrundet rand.

ABZ: 3 små skårfragmenter.

ACP: 4 flintafslag, 11 skårfragmenter.

ACR: 2 skårfragmenter.

ADH: 1 flintafslag, 7 ukarakteristiske skår, 2 randskårsfragmenter, heraf 1 med lige afskåret rand.

AFK: 7 skårfragmenter.

BA: 1 lille skårfragment.

BC (grav 5): 1 bronzenål, 5,6 cm lang, med spiraloprullet hoved (minder om Baudou, taf. XVII, fig. XXV C2, spiralen dog mindre). 1 5,2x3,3 cm stort stykke harpiks. 1 stærkt korroderet svane Halsnål af jern, 8,5 cm lang, med bøjet stilk, der foroven er forsynet med et skiveformet hoved, der bærer en tyndere hvælvet jernplade. 1 gravurne med kraftig markeret bug, høj hals og lige afskåret rand. På bugknækket ses to runde påsatte knopper med fingerindtryk, samt ornamentik i form af skråtstillede furer. Urnens underdel er beklasket. Såvel nål som urne minder om Albrechtsen, Fynske Jernaldergrave 1, tavle 1, fig C,D og F. 1 låg i form af bunden af et lerkar, ca. 15 cm i

1, tavle 1, fig C,D og F. 1 låg i form af bunden af et lerkar, ca. 15 cm i diameter. Fra selve urnen: en del rensede brændte knogler samt flere små sten, eventuelt nyresten.

Fra nedgravningen under kisten: en del urensede brændte knogler og trækul.

Fotoliste:

Sort/hvid foto:

95:09:13

Foto 16: Høj A med stenkrans, set fra syd.

Foto 18: Høj A med stenkrans, set fra syd.

95:09:14

Foto 1: Høj A, set fra syd

Foto 3: Høj A, set fra syd.

Foto 4: Høj A, set fra syd

Foto 6: Høj A, set fra syd.

Foto 7: Høj A, set fra syd.

95:10:13:

Foto 7: Grav 5 (BC), set fra syd

Foto 9: Grav 5 (BC), set fra syd.

Foto 10: Grav 5 (BC), set fra syd.

Foto 12: Grav 5 (BC), set fra syd.

Foto 13: Grav 5 (BC), arbejdsbillede, set fra syd.

Foto 15: Grav 5 (BC), arbejdsbillede, set fra syd.

95:11:01

Foto 1: Urne fra grav 5 under udgravning, set fra oven.

Foto 3: Urne fra grav 5 under udgravning, set fra oven.

Foto 4: Urne fra grav 5 under udgravning, set fra oven.

Foto 6: Urne fra grav 5 under udgravning, set fra oven.

Foto 7: Høj A, set fra syd.

Foto 9: Høj A, set fra syd.

Foto 10: Høj A, set fra syd.

Foto 12: Grav 2 (AG), set fra syd.

Foto 13: Grav 2 (AG), set fra syd.

95:11:02

Foto 6: Grav 2 (AG), set fra syd.

Foto 7: Grav 2 (AG), set fra syd.

95:11:04

Foto 6: Arbejdsbillede, felt A, set fra nord.

Foto 7: Grav 3 (AY), set fra vest.

Foto 9: Grav 3 (AY), set fra vest.

Foto 10: Grav 1 (AJ), set fra nord.

- Foto 12: Grav 1 (AJ), set fra nord.
Foto 13: Grav 1 (AJ), set fra nord.

95:11:08

- Foto 1: Grav 1 (AJ), under udgravning, set fra syd.
Foto 2: Grav 1 (AJ), under udgravning, set fra syd.
Foto 3: Grav 1 (AJ), set fra syd.
Foto 4: Antagelig grav 1 (AJ), meget uskarpt.
Foto 5: Antagelig grav 1 (AJ), meget uskarpt.
Foto 6: Grav 2 (AG) under udgravning, set fra syd.
Foto 7: Grav 2 (AG) under udgravning, set fra syd.
Foto 8: Grav 2 (AG) under udgravning, set fra syd.
Foto 9: Grav 2 (AG) under udgravning, set fra syd.
Foto 10: Grav 2 (AG), set fra vest.
Foto 11-20: meget uskarpe, antagelig grav 2 (AG).
Foto 21: Ringgrøft (BB), set fra nord.
Foto 22: Ringgrøft (BB), set fra nord.
Foto 23: Ringgrøft (BB), set fra nord.
Foto 24: Ringgrøft (BB), set fra nord.
Foto 25: Ringgrøft (BB), set fra nord.
Foto 26: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 27: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 28: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 29: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 30: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 31: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 32: Grav 5 (BC), set fra syd.
Foto 33: Urne i grav 5, nærbillede, set fra syd.
Foto 34: Urne i grav 5, nærbillede, set fra syd.
Foto 35: Urne i grav 5, nærbillede, set fra syd.
Foto 36: Grav 2 (AG), set fra syd.
Foto 37: Grav 2 (AG), set fra syd.

95:11:09

- Foto 2: Grav 3 (AY) under udgravning, set fra nord.
Foto 3: Grav 3 (AY) under udgravning, set fra nord.
Foto 4: Grav 3 (AY) under udgravning, set fra nord.
Foto 5: Grav 3 (AY) under udgravning, set fra nord.
Foto 6: Grav 3 (AY), set fra nordvest.
Foto 7: Grav 3 (AY), set fra nordvest.
Foto 8: Grav 3 (AY), set fra nordvest.
Foto 9: Grav 3 (AY), set fra nordvest.
Foto 10: Grav 3 (AY), set fra nordvest.
Foto 11: Bronzenål i grav 1 (AJ), nærbillede, set fra nord.
Foto 12: Bronzenål i grav 1 (AJ), nærbillede, set fra nord.
Foto 13: Bronzenål i grav 1 (AJ), nærbillede, set fra nord.
Foto 14: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
Foto 15: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
Foto 16: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.

- Foto 17: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 18: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 19: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 20: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 21: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 22: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 23: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 24: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 25: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 26: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 27: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 28: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 29: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 31: Grav 1 (AJ), set fra nord.
- Foto 32: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 33: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 34: Grav 1 (AJ), set fra nordøst.
- Foto 35: Grav 1 (AJ), nærbillede, set fra nord.
- Foto 36: Grav 1 (AJ), nærbillede, set fra nord.

Diasbilleder foreligger med samme motiver som sort/hvid billeder. Desuden foreligger diasfotos af de enkelte genstande fra gravene 1, 2, 3 og 5.

Anlægsbeskrivelser:

- AG: Grav 2 (jævnfør beskrivelse i teksten).
- AJ: Grav 1 (jævnfør beskrivelse i teksten).
- AK: Grube ?
Diameter 1,50 m., dybde 27 cm. Rundet bund, skrå sider. Fylden bestod af svagt spættet mørkt gråbrunt sand, lysere i siderne. I fylden fandtes 1 skår.
- AL: Stolpehul eller bund af gravkonstruktion.
Diameter 36 cm, dybde 38 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt spættet sand, indeholdende enkelte håndstore sten. Umiddelbart ved siden af anlægget to større sten, der kan have hørt til anlægget.
- AR: Stolpehul ?
Diameter 65 cm, dybde 15 cm. Fylden bestod af gråbrunt spættet sand, indeholdende mange brændte sten og trækulspartikler.
- AY: Grav 3 (jævnfør beskrivelse i teksten).
- ABA: Stolpehul.
Diameter 43 cm, dybde 28 cm. Fylden bestod af gråbrunt svagt spættet humøst sand.

- ABB: Stolpehul eller bund af grube.
Diameter 100 cm, dybde 10 cm. Fylden bestod af let spættet gråbrunt humøst sand.
- ABC: Grav 4 (jævnfør beskrivelse i teksten).
- ABE: Grube.
Diameter 131 cm, dybde 58 cm. Fylden bestod øverst af mørk rødbrunt homogent sand, iblandet trækulspartikler, nederst af mørkere gråbrun homogent sand iblandet trækulspartikler. I fylden fandtes en del skår.
- ABF: Grube eller muligvis del af en væggrøft.
Diameter 2,30 m., dybde 32 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt sand. I anlægget sås 5 20 - 30 cm brede og 25 - 29 cm dybe, mørkere gråbrune let diffust afgrænsede fyldskifter, der muligvis er stolpespor. I fylden fandtes enkelte skår.
- ABG: Muligvis 2 gruber.
Diameter 263 cm. Anlægget er de midterste 155 cm 10 - 20 cm. dybt, i enderne 39 cm dybt. Fylden bestod mod øst af spættet gråbrunt sand med trækulspartikler, mod vest af mere homogent mørkere gråbrunt sand uden trækul.
- ABH: Grube.
Diameter 112 cm., dybde 19 cm. Fylden bestod af brungråt sand.
- ABK: Grube.
Ikke registreret, ca. 48 cm dyb.
- ABM og ABL: kogestensgruber (ikke registreret).
- ABN: Stolpehul.
Diameter 68 cm., dybde 10 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt humøst sand.
- ABO: Stolpehul.
Diameter 68 cm., dybde 9 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt humøst sand.
- ABR: Grube (ikke registreret), ca. 15 cm. dyb.
- ABP: Stolpehul.
Ikke registreret. Fyld og dybde som ABN og ABO.
- ACA: Grube.
Ikke registreret, ca. 30 cm. dyb.

- ACB: Grube.
Diameter 200 cm, dybde 44 cm. Fylden bestod af gråbrunt sand med trækulspartikler, mørkest mod bunden.
- ACD: Grube.
Ikke registreret.
- ACF: Stolpehul.
Diameter 42 cm., dybde 9 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt let humøst spættet sand.
- ACM: Stolpehul.
Diameter ca. 65 cm, dybde 25 cm. I midten sås et 20 cm bredt og 19 cm dybt fyldskifte med mørkt gråbrunt sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af lysere gråbrunt sand.
- ACN: Stolpehul.
Diameter 53 cm., dybde 32 cm. I midten sås et 13 cm dybt, diffust afgrænset fyldskifte med brungult sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af spættet brungrå sand.
- ACP: Stolpehul.
Diameter 73 cm, dybde 32 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt sand.
- ACR: Stolpehul.
Diameter 40 cm, dybde 22 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt sand.
- ACS: Bund af stolpehul ?
Diameter 72 cm, dybde 7 cm. Fylden bestod af mørkt gråbrunt homogent sandet ler.
- ACV: Stolpehul.
Diameter 77 cm, dybde 28 cm. Fylden bestod af gråbrunt let humøst svagt leret sand.
- ACX: Stolpehul.
Diameter 35 cm, dybde 32 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt, let humøst sand.
- ACY: Stolpehul.
Diameter 43 cm, dybde 12 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt let humøst sand.
- ADB: Stolpehul.
Diameter 38 cm, dybde 42 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt let humøst sand.

- ADC: Stolpehul.
Diameter 45 cm, dybde 18 cm. Fylden bestod af gråbrunt svagt spættet humøst sand.
- ADD: Stolpehul.
Diameter 39 cm, dybde 38 cm. Fylden bestod af lyst brunligt let humøst sand.
- ADF: Grube.
Diameter 170 cm, dybde 22 cm. Fylden bestod mod vest af sortbrunt humøst spættet sand med et mørkere fedtet fyldskifte, evt. et stolpespor i midten, og mod øst af gråbrunt spættet sand. I fylden fandtes keramik.
- ADG: Stolpehul ?.
Diameter 60 cm, dybde 25 cm. Fylden bestod af gråbrunt homogent sand. I bunden sås en større sten.
- ADH: Stolpehul.
Diameter 88 cm, dybde 15 cm. I midten sås et 26 cm bredt og 10 cm dybt fyldskifte med homogent gråbrunt sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af lyst svagt spættet gråbrunt sand. I fylden fandtes keramik.
- ADI: Stolpehul.
Diameter 35 cm., dybde 17 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt let humøst sand.
- ADK: Stolpehul.
Diameter 38 cm., dybde 17 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt sand.
- ADL: Stolpehul.
Diameter 58 cm., dybde 18 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt, let humøst homogent sand.
- ADM: Stolpehul.
Diameter 55 cm., dybde 22 cm. I midten sås et 17 cm bredt og 7 cm dybt fyldskifte med homogent mørkt gråbrunt sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af spættet gråbrunt sand.
- ADN: Grube eller muligvis to stolpehuller.
Diameter 94 cm., dybde 42 cm. Fylden bestod mod vest af let humøst spættet gråbrunt sand, mod øst af mere rødbrunt let humøst sand.
- ADO: Stolpehul.
Diameter 32 cm, dybde 16 cm. Fylden bestod af mørkt brunt homogent sand.

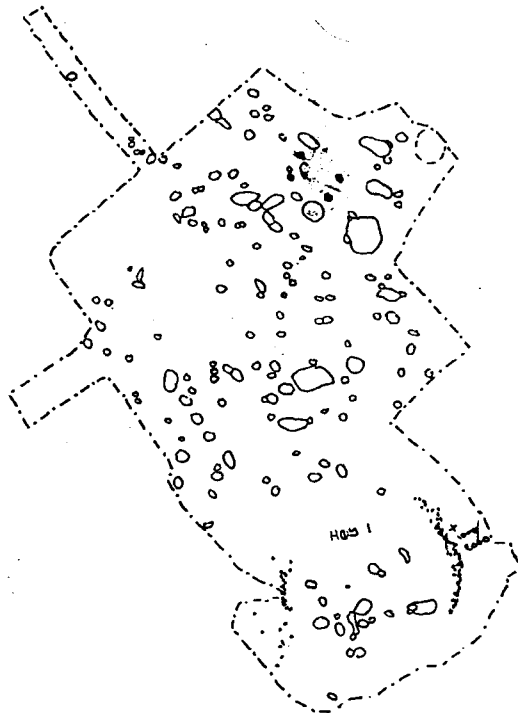
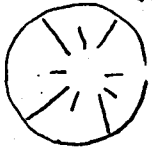
- ADP: Stolpehul.
Diameter 40 cm, dybde 22 cm. Fylden bestod af mørkt brunt let spættet sand, i bunden iblandet trækulspartikler.
- ADR: Stolpehul.
Diameter 50 cm., dybde 22 cm. I midten sås et 32 cm bredt og 18 cm dybt fyldskifte med homogent gråbrunt sandet fyld, iblandet trækulsnistre.
Fylden omkring bestod af lyst spættet gråbrunt sand.
- ADS: Stolpehul.
Diameter 64 cm., dybde 14 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt let spættet sand.
- ADT: Stolpehul.
Diameter 70 cm, dybde 6 cm. Fylden bestod af gråbrunt let humøst sand.
- ADV: Stolpehul.
Diameter 68 cm., dybde 19 cm. Fylden bestod af gråbrunt let humøst sand. I fylden et skår.
- ADX: Stolpehul.
Diameter 55 cm., dybde 18 cm. Fylden bestod i midten af sortgråt sand med trækulspartikler (stolpespor), og omkring dette af lysere gråbrunt sand iblandet trækulspartikler.
- AEA: Stolpehul.
Diameter 58 cm, dybde 20 cm. Fylden bestod af gråbrunt, diffust afgrænset sand.
- AEB: Grube.
Diameter 118 cm, dybde 48 cm. Anlægget er bredt foroven og afsluttes forneden af en mindre ca. 50 cm. nedgravning, med mørkere gråbrunt fyld.
Fylden består øverst af gullig-brunt sand.
- AEC: Stolpehul.
Diameter 50 cm, dybde 7 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt sand.
- AEK: Stolpehul.
Diameter 40 cm, dybde 19 cm. Fylden bestod af mørkt brunt sand iblandet mange småsten.
- AED: Stolpehul.
Diameter 25 cm, dybde 5 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt sand.

- AEE: Stolpehul.
Diameter 72 cm., dybde 13 cm. I midten sås et 22 cm bredt og 7 cm. dybt fyldskifte (stolpespor) med homogent mørkt gråbrunt sandet fyld. Fylden omkring bestod af lysere gråbrunt svagt spættet sand.
- AEF: Stolpehul.
Diameter 100 cm., dybde 32 cm. Fylden bestod af mørkt spættet gråbrunt humøst sand, mod øst lysere og mere homogent.
- AEG: Stolpehul.
Diameter 58 cm., dybde 9 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt sand.
- AEI: Lille stolpehul.
Ikke registreret, ca. 20 cm. dybt med dyregang i midten.
- AEL: Stolpehul.
Diameter 70 cm., dybde 25 cm. I midten sås et 22 cm bredt og 18 cm dybt stolpespor med spættet brungråt sandet fyld. Fylden omkring bestod af homogent gulbrunt sand.
- AEM: Stolpehul.
Diameter 58 cm., dybde 14 cm. Fylden bestod af gråbrunt homogent let humøst sand.
- AES: Stolpehul.
Ikke tegnet. Fyld og dybde som ABO og ABN.
- AET: Stolpehul.
Diameter 47 cm., dybde 18 cm. Fylden bestod af mørkt brungråt homogent sand, med et tyndt al-lag i bunden.
- AEV: Stolpehul.
Diameter 44 cm., dybde 26 cm. Diffust afgrænset. Fylden bestod af spættet lyst gråbrunt sand.
- AEY: Form. bund af 2 stolpehuller.
Dybde 2 cm. Fylden bestod af homogent gråbrunt humøst sand.
- AEX: Stolpehul.
Diameter 56 cm., dybde 8 cm. Fylden bestod af mørkt gråbrunt, næsten sort sand.
- AEZ: Stolpehul.
Diameter 47 cm., dybde 11 cm. Fylden bestod af mørkt gråbrunt, næsten sort sand.

- AFA: Stolpehul.
Diameter 48 cm., dybde 22 cm. I midten sås et 28 cm bredt og 16 cm dybt fyldskifte, med mørkt gråbrunt sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af lyst gråbrunt sand.
- AFB: Stolpehul.
Diameter 42 cm., dybde 14 cm. Fylden bestod af spættet lyst gråbrunt sand iblandet trækulspartikler.
- AFC: Lille stolpehul.
Diameter 23 cm., dybde 14 cm. Fylden bestod af spættet gråbrunt sand.
- AFD: Grube.
Diameter 138 cm, dybde 37 cm. Fylden bestod af lidt humøst fedtet mørkt gråbrunt sand med trækulspartikler og småsten.
- AFE: Stolpehul.
Diameter 44 cm., dybde 23 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt, let rødligt spættet sand.
- AFF: Stolpehul.
Diameter 63 cm, dybde 32 cm. I midten sås et diffust afgrænset ca. 22 cm. bredt fyldskifte med homogent mørkt gråbrunt sandet fyld (stolpespor). Fylden omkring bestod af lyst gråbrunt spættet sand.
- AFG: Stolpehul.
Diameter 34 cm, dybde 38 cm. Fylden bestod af spættet gråbrunt sand med humøse partier.
- AFH: Stolpehul.
Diameter 54 cm, dybde 18 cm. Fylden bestod af mørkt gråbrunt let humøst sand med trækulspartikler.
- AFL: Lille grube ?
Diameter 118 cm, dybde 17 cm. Fylden bestod af gråbrunt svagt spættet humøst sand.
- AFM: Stolpehul.
Diameter 51 cm, dybde 10 cm. Fylden bestod af gråbrunt svagt spættet humøst sand.
- AFN: Stolpehul.
Diameter 56 cm, dybde 11 cm. Fylden bestod af gråbrunt svagt spættet humøst sand.
- AFP: Stolpehul.
Diameter 68 cm, dybde 6 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt humøst sand.

- AFO: Stolpehul.
Diameter 66 cm., dybde 8 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt svagt humøst sand.
- AFR: Stolpehul.
Diameter 55 cm., dybde 7 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt svagt spættet, let humøst sand.
- AFS: Stolpehul.
Diameter 72 cm, dybde 16 cm. Fylden bestod af mørkt gråbrunt trækulsholdigt sand.
- BB: Ringgrøft (jævnfør beskrivelse i teksten).
- BC: Grav 5 (jævnfør beskrivelse i teksten).
- BD: Stolpehul (felt B)
Diameter 35 cm, dybde 17 cm. Fylden bestod af lyst gråbrunt let humøst, let fedtet sand. Anlægget lå indenfor selve ringgrøften, og havde samme fyld som denne. De to anlæg må have indgået i samme konstruktion.

1:800
SVALEHØD

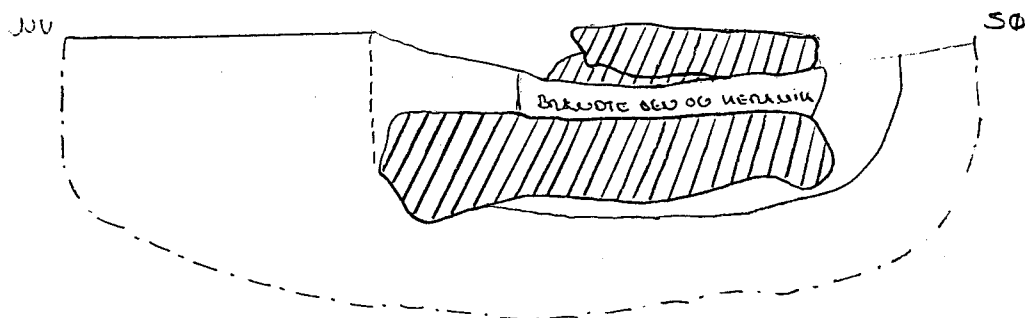
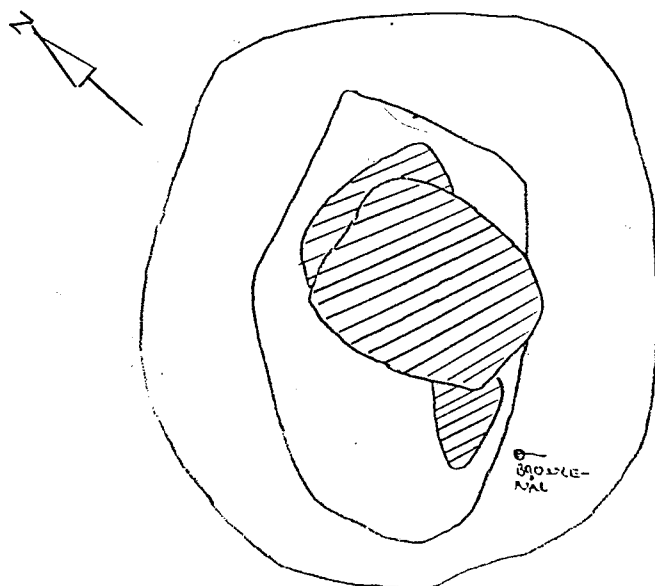
Ondager/Pederstrup

NÆM 1995:118

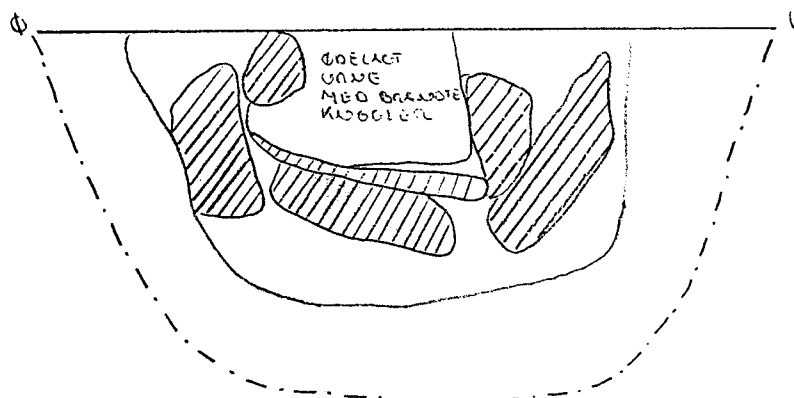
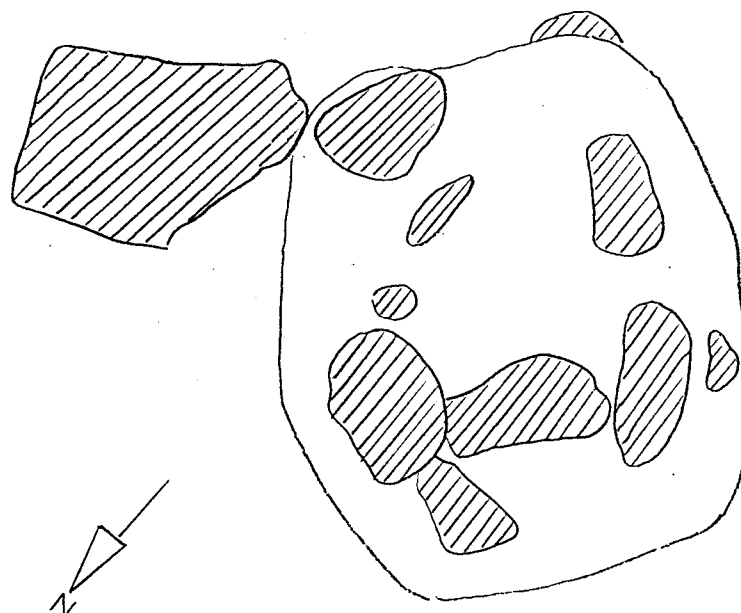
Oversigtsplan

Målestok 1:800

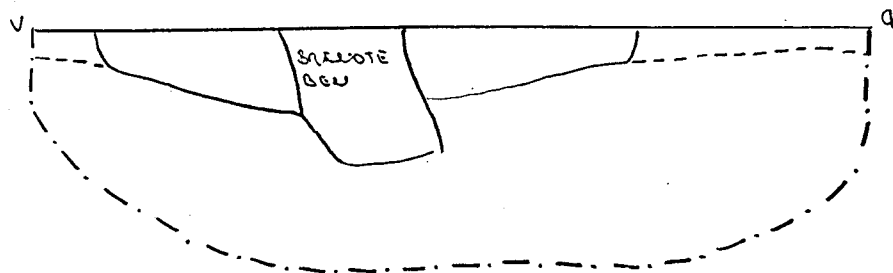
BG

Ondager/Pederstrup
 NÆM 1995:118
 Grav 2
 Målestok 1:10
 BG

Ondager/Pederstrup
NÆM 1995:118
Grav 3
Målestok 1:10
BG

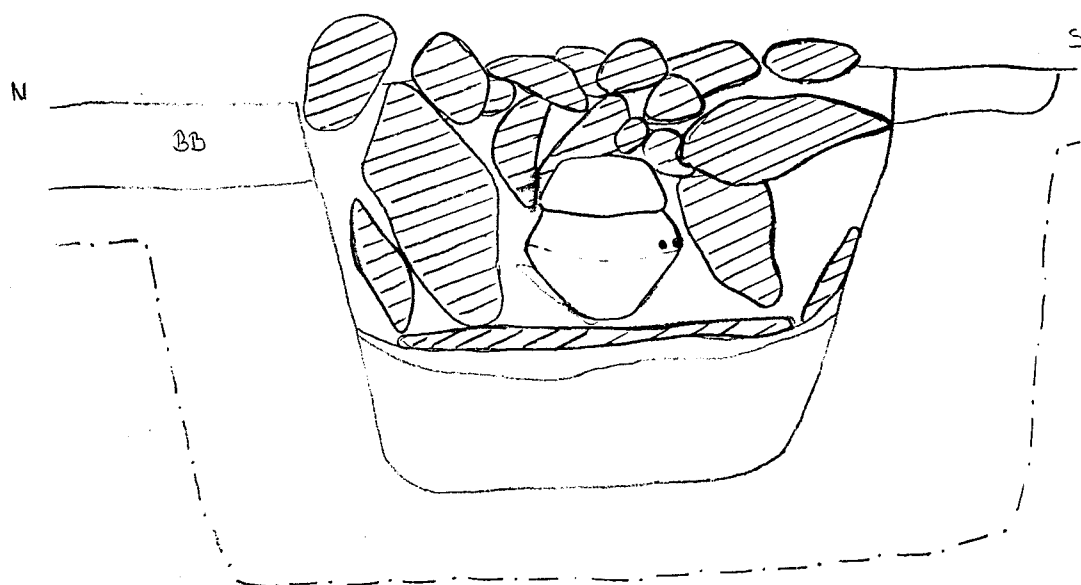
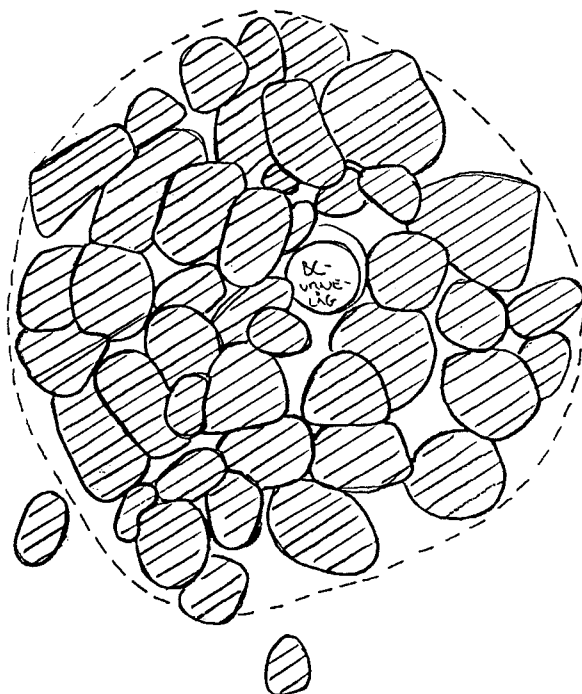
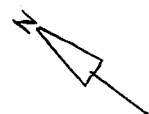
Ondager/Pederstrup

NÆM 1995:118

Grav 4

Målestok 1:10

BG

Ondager/Pederstrup

NÆM 1995:118

Grav 5

Målestok 1:10

BG

